Stručni rad

ULOGA STVARANJA TEKSTA IZ GOVORA (STTR) U OSIGURANJU PRISTUPAČNE KOMUNIKACIJE GLUHIH I NAGLUHIH OSOBA

Aleksandra Hohnjec
Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar

Jadranka Dorešić
Srednja škola Ivan Švear Ivanić Grad

Sažetak

Pristup informacijama i komunikaciji jedno je od temeljnih ljudskih prava te važan preduvjet ravnopravnog sudjelovanja pojedinca u obrazovanju, radu i društvenom životu. Gluhe i nagluhe osobe često se suočavaju s komunikacijskim preprekama u situacijama u kojima se informacije prenose usmenim putem. Jedan od načina uklanjanja takvih prepreka jest stvaranje teksta iz govora (Speech to Text Reporting, STTR), profesionalna komunikacijska usluga tijekom koje izvjestitelj u stvarnom vremenu sluša govornika i istodobno prenosi izgovorene riječi u pisani oblik. Takav oblik podrške omogućuje korisnicima potpuno praćenje sadržaja razgovora, sastanaka, predavanja i javnih događanja. U radu se prikazuje način funkcioniranja STTR usluge, područja njezine primjene te važnost u ostvarivanju inkluzivne i pristupačne komunikacije. Posebna se pozornost posvećuje ulozi suvremenih digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije u razvoju komunikacijske podrške osobama s oštećenjem sluha.

Ključne riječi: STTR, pristupačna komunikacija, gluhe osobe, nagluhe osobe, inkluzija

1. Uvod

Komunikacija predstavlja jedan od najvažnijih preduvjeta za uspješno uključivanje pojedinca u obrazovne, profesionalne i društvene aktivnosti. Za osobe s oštećenjem sluha pristup informacijama koje se prenose govorom često predstavlja značajan izazov. Nemogućnost potpunog praćenja razgovora, sastanaka ili predavanja može dovesti do otežanog sudjelovanja u svakodnevnim aktivnostima te smanjene dostupnosti informacija. Kako bi se osigurala ravnopravnost i pristupačnost komunikacije, razvijeni su različiti oblici podrške. Jedan od njih je stvaranje teksta iz govora (Speech to Text Reporting, STTR). Riječ je o profesionalnoj usluzi tijekom koje posebno educirani izvjestitelj sluša govornika i gotovo istodobno prenosi izgovoreni sadržaj u pisani oblik prikazan na zaslonu računala ili drugog digitalnog uređaja. STTR omogućuje gluhim i nagluhim osobama trenutačan pristup informacijama te njihovo aktivno sudjelovanje u komunikaciji. Zahvaljujući razvoju digitalnih tehnologija i internetske povezanosti, ova usluga danas postaje sve dostupnija u različitim područjima života, od obrazovanja i rada do zdravstva i javnih događanja.

2. Razrada

Stvaranje teksta iz govora (STTR) oblik je profesionalne komunikacijske podrške kojim se izgovoreni sadržaj prenosi u pisani oblik u stvarnom vremenu. Za razliku od sažetaka, bilješki ili zapisnika, STTR predstavlja doslovan prikaz izgovorenih riječi. Korisnik tako može pratiti cjelokupan sadržaj razgovora bez potrebe za nagađanjem ili naknadnim pojašnjavanjem onoga što je izrečeno.

STTR izvjestitelj ne prenosi samo izgovorene riječi nego, kada je potrebno, označava i relevantne zvukove iz okoline. Smijeh, pljesak, zvonjava telefona ili drugi zvučni događaji mogu biti važan dio komunikacijskog konteksta te doprinijeti boljem razumijevanju sadržaja. Jedna od najvećih prednosti STTR usluge jest mogućnost trenutačnog praćenja komunikacije. Korisnik vidi tekst kako se pojavljuje na zaslonu riječ po riječ, gotovo istodobno s govorom. Time se omogućuje potpuno sudjelovanje u razgovoru, raspravi ili predavanju bez osjećaja isključenosti.

STTR podrška koristi se u različitim životnim situacijama. Primjenjuje se tijekom poslovnih sastanaka, stručnih edukacija, nastave, liječničkih pregleda, savjetovanja, konferencija, javnih rasprava te kulturnih i društvenih događanja. U individualnom radu korisnik najčešće prati tekst na prijenosnom računalu ili tabletu, dok se na većim događanjima sadržaj može projicirati na velike zaslone kako bi bio dostupan većem broju sudionika. Posebno važnu ulogu STTR ima u obrazovanju. Učenicima i studentima s oštećenjem sluha omogućava kvalitetnije praćenje nastave, predavanja i rasprava. Time se stvaraju uvjeti za ravnopravnije sudjelovanje u obrazovnom procesu i smanjuju prepreke koje mogu negativno utjecati na uspješnost školovanja.

Važnost komunikacijske pristupačnosti prepoznata je i zakonodavnim okvirima brojnih država. U određenim situacijama poslodavci i pružatelji usluga obvezni su osigurati razumne prilagodbe osobama s invaliditetom kako bi im omogućili jednak pristup radu, obrazovanju i uslugama. STTR predstavlja jedan od oblika takvih prilagodbi jer omogućuje pristup informacijama koje bi inače bile dostupne samo slušnim putem.

2.1. STTR i komunikacijska podrška na daljinu

Razvoj digitalnih tehnologija omogućio je pružanje STTR usluge i na udaljenim lokacijama. Brza internetska povezanost i platforme za mrežnu komunikaciju omogućuju izvjestiteljima da sudjeluju na sastancima bez fizičke prisutnosti. Tijekom udaljenog rada STTR izvjestitelj prati sastanak putem videokonferencijskih ili telefonskih sustava te korisniku u stvarnom vremenu prenosi tekst pomoću sigurnih alata za dijeljenje zaslona. Tekst je dostupan na računalu, prijenosnom računalu, tabletu ili pametnom telefonu korisnika. Takav način rada povećava dostupnost usluge osobama koje žive izvan velikih gradova te omogućuje pružanje podrške bez obzira na geografsku udaljenost. Osobito se korisnim pokazao tijekom online obrazovanja, rada na daljinu i virtualnih sastanaka.

2.2. Značaj STTR usluge za inkluzivno društvo

Pristupačna komunikacija jedan je od temeljnih elemenata uključivog društva. Kada osoba ne može pratiti informacije koje se prenose govorom, smanjuju se njezine mogućnosti sudjelovanja u obrazovanju, zapošljavanju i društvenom životu. STTR omogućuje gluhim i nagluhim osobama ravnopravnije sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima. Osiguravanjem trenutnog pristupa informacijama povećava se njihova samostalnost, neovisnost i mogućnost aktivnog uključivanja u procese donošenja odluka. Osim koristi za same korisnike, STTR pridonosi podizanju svijesti o važnosti komunikacijske pristupačnosti. Organizacije, obrazovne ustanove i poslodavci prepoznaju potrebu uklanjanja komunikacijskih prepreka te stvaranja okruženja u kojem su informacije dostupne svim sudionicima.

2.3. STTR u doba umjetne inteligencije

Posljednjih godina ubrzano se razvijaju sustavi za automatsko prepoznavanje govora koji koriste umjetnu inteligenciju. Brojne digitalne platforme nude mogućnost automatskog generiranja titlova i prijepisa tijekom sastanaka, predavanja i mrežnih konferencija. Takvi sustavi povećavaju dostupnost komunikacije, no profesionalni STTR i dalje ima važnu ulogu. Za razliku od automatske transkripcije, STTR izvjestitelj može prepoznati više govornika, razumjeti stručnu terminologiju, ispraviti nejasno izgovorene riječi te označiti zvukove i događaje koji su važni za razumijevanje komunikacije. U složenim komunikacijskim situacijama ljudska stručnost i dalje osigurava veću razinu točnosti i pouzdanosti. Zbog toga se budućnost pristupačne komunikacije može promatrati kao suradnja suvremenih tehnologija i profesionalnih STTR izvjestitelja. Umjetna inteligencija može ubrzati procese transkripcije, dok stručni izvjestitelji osiguravaju kvalitetu, razumijevanje konteksta i prilagodbu potrebama korisnika.

3. Zaključak

Stvaranje teksta iz govora (STTR) predstavlja važan oblik profesionalne komunikacijske podrške koji gluhim i nagluhim osobama omogućuje ravnopravnije sudjelovanje u obrazovanju, radu i društvenom životu. Pretvaranjem govora u pisani oblik u stvarnom vremenu uklanjaju se komunikacijske prepreke te se osigurava neposredan pristup informacijama. Razvoj digitalnih tehnologija dodatno je povećao dostupnost STTR usluge, osobito u okruženjima koja se oslanjaju na mrežnu komunikaciju i rad na daljinu. Istodobno razvoj umjetne inteligencije otvara nove mogućnosti unapređenja komunikacijske pristupačnosti, ali ne umanjuje značaj profesionalnih STTR izvjestitelja čija stručnost i razumijevanje komunikacijskog konteksta ostaju nezamjenjivi. U društvu koje promiče jednakost pristupačna komunikacija ne smije predstavljati iznimku, već standard. STTR stoga ima važnu ulogu u stvaranju okruženja u kojem svaka osoba, neovisno o stupnju oštećenja sluha, može ravnopravno pristupiti informacijama i aktivno sudjelovati u svim područjima života.

4. Literatura

[1.] https://avsttr.org.uk/ (22. 7. 2026.)
[2.] https://www.intersteno2026.org/exhibit_avsttr.php (22. 7. 2026.)